

Zpráva z konference „Antonín Švehla, Alois Rašín a ti druzí“

Dne 13. června 2023 proběhla na půdě Senátu Parlamentu České republiky, ve Frýdlantském salonku Valdštejnského paláce, konference nazvaná „Antonín Švehla, Alois Rašín a ti druzí“. Konference, která se konala u příležitosti výročí 150 let od narození a 90 let od úmrtí Antonína Švehly a 100 let od úmrtí Aloise Rašína, si kladla za cíl představit přínos Švehly, Rašína a dalších osobností zejména v oblastech normotvorby, aplikace práva, vnitrostátní politiky a mezinárodní diplomacie a zároveň připomenout, jakým způsobem tyto významné osoby ovlivnily vznik a vývoj Československa. Konferenci ve spolupráci organizovala Stálá komise Senátu pro Ústavu České republiky a parlamentní procedury, Katedra právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy a Centrum právněhistorických studií Historického ústavu Akademie věd ČR a Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Akci zaštiťoval prorektor Univerzity Karlovy, profesor Jan Kuklík, a vystoupilo na ní celkem sedmáct řečníků s šestnácti příspěvky rozdělenými do tří tematických bloků.

Před prvním blokem příspěvků pronesli úvodní řeč senátor JUDr. Ing. Zdeněk Hraba, Ph.D., prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc., a doc. JUDr. Jiří Šouša ml., Ph.D., vedoucí Centra právněhistorických studií Historického ústavu Akademie věd ČR a Právnické fakulty UK a člen katedry právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy, jakožto hlavní organizátor konference.

V ranním konferenčním bloku, který moderoval docent Jiří Šouša ml., vystoupili celkem čtyři řečníci. Profesor Kuklík vystoupil s příspěvkem nazvaným „Antonín Švehla a první definitivní československá ústava“, ve kterém se věnoval Švehlově podílu na finální podobě ústavní listiny z roku 1920. Druhý řečník, prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., vedoucí katedry teorie práva a právních učení na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, se ve svém příspěvku věnoval zejména osobám prezidentů Masaryka a Beneše a jejich přínosu pro ústavní vývoj v Československu. JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D., z katedry ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy ve svém vystoupení analyzoval tzv. recepční normu, zamýšlel se nad pojetím státoporného okamžiku a celý svůj příspěvek dával do kontextu se svébytným pojetím ústavního práva, které v současné době prezentuje hnutí Společenství legitimních věřitelů České republiky. Celý blok zakončil sám moderátor, docent Šouša ml., s příspěvkem nazvaným „Antonín Švehla a pozapomenuté diskuse a návrhy zákonodárných projektů jeho doby“, ve kterém na základě vlastního archivního výzkumu prezentoval Švehlův význam při tvorbě prvorepublikové legislativy a demonstroval obecné vývojové trendy v oblasti normotvorby ve sledovaném období.

Po krátké přestávce na občerstvení byl úderem půl dvanácté zahájen druhý blok, který moderoval profesor Jan Kuklík. Jako první v tomto bloku vystoupila doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D., zástupkyně ředitele Ústavu českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, s příspěvkem nazvaným „Státnický potenciál Rašínovy osobnosti“. Docentka Čechurová se zaměřila především na události od atentátu na Aloise Rašína do jeho pohřbu. Součástí příspěvku bylo i komentované promítání archivního snímku zachycujícího atmosféru při Rašínově pohřbu. Na docentku Čechurovou navázala JUDr. Alexandra Letková, Ph.D., z katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Univerzity Mateje Bela v Banské Bystrici, která přiblížila Rašínovu komplikovanou osobnost pomocí vzpomínek jeho příbuzných a přátel, které byly knižně uveřejněny v roce 1927 v rámci tzv. Rašínova památníku. V následujícím příspěvku nazvaném „Tož poslouvejte, jak jsme budovali republiku“, představila doc. JUDr. PhDr. Ilona Bažantová, zástupkyně vedoucího katedry národního hospodářství Právnické fakulty Univerzity Karlovy, státotvornou a legislativní činnost významného prvorepublikového ekonoma a politika Karla Engliše.

V druhém bloku dále vystoupil Mgr. Jan Beránek, Ph.D., z katedry právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy, který ve svém příspěvku představil politické a právní názory a pozice Bohuslava Ečera, později proslaveného stíháním nacistických válečných zločinců, v období první republiky. Předposledním vystupujícím v druhém bloku byl JUDr. Bc. Vladimír Feřbaba, první viceprimátor Prešova, který se ve svém příspěvku věnoval vzniku republiky a událostem na Slovensku, které ho doprovázely. Zvláštní pozornost byla věnována činnosti slovenského kněze, politika a později i poslance Národního shromáždění Štefana Onderča. Blok byl uzavřen vystoupením Bc. Martina Pijáka z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Piják referoval o činnosti Augustina Popelky a jeho syna Augusta Adolfa. V příspěvku se rovněž věnoval osobním vztahům mezi Popelkovými a prezidentem Nejvyššího správního soudu a pozdějším protektorátním prezidentem Emilem Háchou. Po krátké přestávce se uskutečnil třetí závěrečný blok konference, který zahájili prof. JUDr. Miriam Laclavíková, Ph.D., a prof. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, Ph.D., LL.M., MA z Právnické fakulty v Banské Bystrici. Ve svém příspěvku se zaměřili na vztah zákona na ochranu republiky a svobodu projevu. Následoval příspěvek Doc PhDr. Jiřího Šouši, CSc., s názvem „Rašínova československá koruna“. Pan docent se ve svém příspěvku soustředil na okolnosti přijetí nové československé měny. Nelze nezmínit, že příspěvek byl také velmi zajímavě a vhodně okořeněn popisem různých překvapivě zábavných momentů, které přechod na novou měnu provázely. Předposlední příspěvek konference s názvem „Ernst Swoboda a pojetí věci v právním smyslu“, přednesl Mgr. David Marhold z Univerzity Palackého v Olomouci, který ve svém vystoupení představil některé vybrané teoretické závěry jmenovaného kontroverzního představitele meziválečné civilistiky. Konferenci zakončil svým vystoupením Mgr. Jan Kabát z brněnské Právnické fakulty MU, a soustředil se ve svém příspěvku na osudy docenta Zdeňka Kratochvíla.

Konferenci zakončili přednesením závěrečného slova JUDr. Ing. Zdeněk Hraba, Ph.D., a prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc. Oba řečníci shodně konstatovali, že se jednalo o velmi inspirativní akci, která přinesla řadu zajímavých poznatků, a zároveň vyjádřili naději, že tato událost rozhodně nebyla posledním svého druhu.

Jan Beránek, Tereza Blažková

doi: 10.14712/2464689X.2023.53